

**EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS**

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA JOKŠAS prieš LIETUVĄ

(Petijos Nr.25330/07)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2013 m. lapkričio 12 d.

Šis sprendimas tapo galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

Byloje Jokšas prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,
teisėjų Danutės Jočienės,
Peer Lorenzen,
András Sajó,
İşıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,
Helen Keller

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,
po svarstymo uždaramame posėdyje 2013 m. spalio 22 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Alvydas Jokšas (toliau – pareiškėjas), kuris 2007 m. birželio 6 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 25330/07) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau - Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.
3. Pareiškėjas teigė, kad jo teisė į saviraiškos laisvę buvo pažeista, nes jis buvo atleistas iš pareigų karinėje tarnyboje po savo viešų pasisakymų (Konvencijos 10 straipsnis), kas taip pat reiškė ir diskriminaciją nuomonės pagrindu (Konvencijos 10 straipsnis kartu su 14 straipsniu). Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad bylą nagrinėję nacionaliniai teismai buvo neteisingi, todėl pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.
4. 2009 m. balandžio 20 d. peticija buvo perduota Vyriausybei. Taip pat buvo nutarta iš karto spręsti dėl peticijos priimtumo ir esmės (29 straipsnio 1 dalis).

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

A. Pareiškėjas

5. Pareiškėjas gimė 1956 m. birželio 19 d. ir gyvena Tryškiuose.
6. 1990 m. jis pradėjo profesinę karo tarnybą Lietuvos kariuomenėje. 2003 m. ir 2004 m. Lietuvos kariuomenės vadas apdovanojo jį medaliais „Už pavyzdinę tarnybą“ ir „Už nuopelnus“.
7. 2002 m. rugpjūčio 5 d. Lietuvos kariuomenės vadas ir pareiškėjas, kuris turėjo vyriausiojo puskarininkio laipsnį, sudarė penkerių metų profesinės karo tarnybos sutartį. Sutartis turėjo baigtis 2007 m. rugpjūčio 5 d. Sutartis taip pat numatė, kad esant tam tikroms aplinkybėms ir pagal Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (toliau – KTĮ, žr. 43 punktą toliau) nuostatas, sutartis galėjo būti nutraukta ir anksčiau (pareiškėjo sutarties 6 punktą).
8. 2003 m. pareiškėjas baigė aukštąsias neuniversitetines studijas Šiaulių krašto vadybos, teisės ir kalbų kolegijoje ir įgijo teisininko kvalifikaciją.
9. 2003 m. balandžio 18 d. kariuomenės vado įsakymu pareiškėjui buvo paskirtas karinis, - personalo specialisto, - kodas 42701.
10. 2005 m. rugpjūčio 16 d. pareiškėjo pareigos pasikeitė: jis buvo perkeltas į kunigaikščio Vaidoto bataliono vado padėjėjo teisės klausimais pareigas.

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

11. 2006 m. kovo 1 d. „Kauno diena“ išspausdino straipsnį „Karas be konstitucinių teisių“, kuris buvo parengtas po to, kai pareiškėjas laikraščiui išsakė savo kritiką naujai priimtam „Kariuomenės drausmės statutu“, kurį prieš porą mėnesių beveik vienbalsiai priėmė Lietuvos Seimas. Straipsnyje pareiškėjas teigė, kad naujasis Drausmės statutas apribojo kario gynybos teises, kai jam buvo taikomos drausminės nuobaudos. Statute buvo ypač neaiškiai apibrėžta kario teisė susipažinti su jo atžvilgiu atliekamo tarnybinio patikrinimo medžiagos turiniu. Pareiškėjas taip pat tvirtino, kad drausminės procedūros metu karys turėjo tik ribotą galimybę pasinaudoti teisine pagalba, o tai, pareiškėjo nuomone, buvo ypač žalinga, nes nedaugelis karių turi tinkamų teisinių žinių, kad apsigintų. Toliau straipsnyje buvo teigiama, kad naujuoju statutu nepatenkintas pareiškėjas išsakė savo pastabas ir pasiūlymus valstybės Prezidentui, prašydamas jo vetuoti statutą. Pagal Prezidentūros šaltinius, Prezidentas atsižvelgė į pareiškėjo pasiūlymus, bet vis tiek nusprendė paskelbti statutą. Seimo nacionalinio saugumo komiteto pirmininkas pakomentavo, kad Komitetas buvo gavęs daug pasiūlymų dėl statuto teksto, į kuriuos prieš priimant statutą buvo atsižvelgta.

12. 2006 m. kovo 1 d. pareiškėjo vadovybė pradėjo tarnybinį patikrinimą dėl pareiškėjo veiksmų bendraujant su dienraščio „Kauno diena“ žurnalistais ir kreipimosi į valstybės Prezidentą.

13. 2006 m. kovo 13 d. dienraštis „Kauno diena“ išspausdino naują straipsnį „Statuto kritika užrūstino ministeriją“ [krašto apsaugos]. Straipsnis atkreipė dėmesį į tai, kad Krašto apsaugos ministerija po pirmojo straipsnio publikacijos pradėjo tarnybinį patikrinimą. Toliau buvo cituojami pareiškėjo žodžiai, kad jis, nusivylęs Seimu, kuris priėmė naująjį Drausmės statutą, ir valstybės Prezidentu, kuris statutą paskelbė, turėjo teisę kaip pilietis imtis iniciatyvos ir, remdamasis Europos žmogaus teisių konvencija, netrukdomai skleisti informaciją ir mintis.

14. Tarnybinis patikrinimas dėl pareiškėjo veiksmų buvo nutrauktas 2006 m. kovo 22 d. Buvo konstatuota, kad pareiškėjas turėjo savo vadovybės išankstinį leidimą kreiptis į valstybės Prezidentą. Tačiau leidimo bendrauti su laikraščiu jis neturėjo. Kariuomenės logistikos valdybos vyr. teisininkas, atlikęs tyrimą, vis dėlto nusprendė, kad, kaip buvo teigiama straipsnyje „Karas be konstitucinių teisių“, pareiškėjas tik išreiškė savo asmeninę nuomonę ir nepaskelbė jokios oficialios informacijos. Todėl buvo pritaikyta KTĮ 21 straipsnio 3 dalis, pagal kurią karių laisvė reikšti nuomonę gali būti apribota tik tiek, kiek yra būtina kario pareigoms atlikti bei karinei drausmei užtikrinti. Pareiškėjui nebuvo paskirta jokia drausminė nuobauda.

15. 2006 m. gegužės 11 d. pareiškėjo vadovybė pateikė išvadą, kad pareiškėjas neatliko savo tarnybinių padėjėjo teisės klausimais pareigų, o būtent dėl to, kad jis patarė savo bataliono vadui suteikti vaiko priežiūros atostogas kitam kariui, R.V., pažeidžiant taikytinas teisės normas. Pareiškėjui buvo paskirta drausminė nuobauda, - papeikimas. Nagrinėdamas pareiškėjo skundą dėl paskirtos nuobaudos, Vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad pareiškėjas veikė teisėtai ir kad jo patarimas suteikti vaiko priežiūros atostogas R.V. buvo teisėtas. Drausminė nuobauda buvo panaikinta.

16. 2006 m. birželio 19 d. pareiškėjo vadovybė pasirašė įsakymą atleisti pareiškėją iš bataliono vado padėjėjo teisės klausimais pareigų nuo 2006 m. birželio 27 d. pagal KTĮ 45 straipsnio 4 dalį. Įsakyme buvo nustatyta, kad iki 2006 m. birželio 28 d. dokumentai dėl pareiškėjo atleidimo iš karo tarnybos turi būti parengti ir pateikti krašto apsaugos ministrui.

17. 2006 m. birželio 27 d. pareiškėjas buvo atleistas iš bataliono vado padėjėjo teisės klausimais pareigų pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir 45 straipsnio 4 dalį, nes jis sukako išėjimo į atsargą amžių.

18. 2006 m. liepos 3 d. Krašto apsaugos ministerija išleido potvarkį, kuriuo buvo nutraukta pareiškėjo profesinės karo tarnybos sutartis ir pareiškėjas išleistas į atsargą. Potvarkyje buvo remiamasi KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktu ir 45 straipsnio 4 dalies 2 punktu, kad tokį karinį laipsnį kaip pareiškėjo turintis karys turi būti išleistas į atsargą, kai jam sukanka penkiasdešimt metų.

19. 2006 m. liepos 22 d. pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su prašymu panaikinti 2006 m. liepos 3 d. potvarkį ir grąžinti jį į profesinę karo tarnybą. Jis taip pat

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

teigė, kad dėl kito kario užtarimo (žr. 15 punktą pirmiau) ir pažiūrų, išsakytų „Kauno dienoje“, buvo diskriminuojamas, pažeidžiant Konvencijos 14 straipsnį. Pareiškėjas tvirtino, kad Lietuvos kariuomenėje buvo šimtai karių, neturinčių specialybių kodų, leidžiančių jiems tarnauti, kol sueis 55 metai. Tačiau jie tarnavo kariuomenėje, kol pasibaigdavo galioti karo tarnybos sutartis, net ir tuo atveju, kai būdavo suėję išėjimo į atsargą amžių. Pareiškėjas, remdamasis Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 4 dalimi (žr. 44 punktą toliau), prašė teismo įpareigoti Krašto apsaugos ministeriją pateikti atitinkamus dokumentus dėl jo atleidimo ir keturių karių R.L., V.S., J.Š. ir M.I. padėties, kurie, pasak pareiškėjo, tęsė karo tarnybą tame pačiame Kunigaikščio Vaidoto batalione kaip ir jis, nepaisant sulaukto išleidimo į atsargą amžiaus. Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad tie dokumentai buvo bataliono vado žinioje, todėl jis pats jų gauti negalėjo. Galiausiai pareiškėjas pripažino, kad 2005 m. krašto apsaugos ministras pakeitė karinių specialybių kodus, todėl jis buvo pervestas į kitas, - teisės specialisto, - pareigas. Visiems pareigūnams, einantiems teisės specialistų pareigas, buvo suteiktas teisės specialisto kodas, tačiau pareiškėjui, puskarininkiui, teisės specialisto kodas nebuvo suteiktas. Tai reiškė, kad tuo metu jis neturėjo teisės specialisto kodo.

20. Administraciniai teismai nusprendė, kad pagal taikytiną teisę pareiškėjas, prieš kreipdamasis į teismą, privalėjo panaudoti kitas neteismines teisinės gynybos priemones, tai yra pateikti skundą krašto apsaugos ministrui.

21. Pareiškėjas pateikė skundą krašto apsaugos ministrui dėl jo atleidimo iš profesinės karo tarnybos. 2006 m. rugpjūčio 28 d. Krašto apsaugos ministerija nusprendė, kad potvarkis, kuriuo pareiškėjas buvo atleistas iš karo tarnybos, buvo teisėtas, ir atmetė pareiškėjo skundą.

22. 2006 m. spalio 23 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė kaip nepagrįstą pareiškėjo skundą dėl jo profesinės karo tarnybos sutarties nutraukimo ir atleidimo iš profesinės karo tarnybos. Teismas pastebėjo, kad pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir 45 straipsnio 4 dalies 2 punktą karys turi būti atleistas iš karo tarnybos, jei jo karos tarnybos sutartis nustoja galioti arba jei jis sukanka išėjimo į atsargą amžių, kuris pareiškėjo atveju yra penkiasdešimt metų. 2006 m. birželio 19 d. pareiškėjui sukako penkiasdešimt metų.

Teismas atkreipė dėmesį, kad pagal KTĮ 45 straipsnio 6 dalį kariai, turėję karines specialybes, numatytas krašto apsaugos ministro 2005 m. birželio 13 d. įsakyme, galėjo būti išleisti į atsargą sulaukę 55 metų. Tačiau pareiškėjo Kunigaikščio Vaidoto bataliono vado padėjėjo teisės klausimais pareigos nebuvo įtrauktos į minėtą įsakymu patvirtintą sąrašą. Todėl jis negalėjo remtis šia su amžiumi susijusia išimtimi. Be to, kitoje byloje Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas jau buvo konstatavęs, kad sulauktas išėjimo į atsargą amžius gali būti pagrindu atleisti karį iš karinės tarnybos, nepaisant to, kad tarnybos sutartis dar nebuvo pasibaigusi (2004 m. kovo 12 d. nutartis byloje Nr. A²-262-04).

23. Teismas taip pat pažymėjo, kad KTĮ 46 straipsnis suteikė krašto apsaugos ministrui teisę, atsižvelgus į krašto apsaugos sistemos poreikius, pratęsti profesinę karo tarnybą kariui, sukakusiam amžių, kada jis turėtų būti išleidžiamas į atsargą. Tačiau ši teisė laikytina diskrecine, todėl ministro neįpareigoja.

Teismas nepasisakė dėl pareiškėjo argumento, kad kitiems keturiems jo bataliono kariams buvo leista tęsti profesinę karo tarnybą nepaisant to, kad jie jau buvo sukakę amžių, kada turėtų būti išleidžiami į atsargą. Į pareiškėjo prašymą pateikti profesinės karo tarnybos dokumentus taip pat nebuvo atsižvelgta.

24. Tuo metu pareiškėjas padavė skundą dėl atleidimo iš profesinės karo tarnybos Seimo kontrolieriui. 2006 m. lapkričio 2 d. Seimo kontrolierius atsisakė skundą nagrinėti, nes tapatus skundas buvo nagrinėjamas administraciniuose teismuose, o tokių skundų įstatymai kontrolieriams nagrinėti neleido.

25. 2006 m. lapkričio 3 d. pateikė skundą Vyriausiajam administraciniam teismui, kuriame pakartojo savo argumentus dėl neteisėto atleidimo ir diskriminacijos. Savo skunde jis taip pat pakartojo prašymą įpareigoti Kunigaikščio Vaidoto bataliono vadovybę pateikti tam tikrus

dokumentus dėl kitų keturių pirmiau minėtų karių padėties, kurie, pasak pareiškėjo, tęsė savo tarnybą tame pačiame, kaip ir pareiškėjas, batalione nors ir buvo sulaukę išleidimo į atsargą amžiaus. Pareiškėjas tvirtino, kad diskriminaciją būtų buvę lengva įrodyti, jei teismas būtų jam padėjęs gauti tam tikrus keturių kitų karių karinės tarnybos dokumentus.

26. Dėl karinių specialybių kodų, pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad 2002 m. rugpjūtį pagal krašto apsaugos ministro 1998 m. nustatytą sistemą jam buvo suteiktas 0132 specialisto kodas, suteikiantis galimybę tarnauti tol, kol sulauks 55 metų amžiaus. Po to, kai krašto apsaugos ministras pataisė karinių specialybių kodų sistemą 2002 m. pareiškėjui buvo suteiktas 42701 specialisto kodas. Kai 2005 m. krašto apsaugos ministras dar kartą pakeitė karinių specialybių kodų sistemą ir pareiškėjas buvo perkeltas į teisės specialisto pareigas, jam nebuvo priskirtas joks specialisto kodas. Pareiškėjas pastebėjo, kad pareigūnams, kurie ėjo teisines pareigas, buvo suteiktas teisės specialisto kodas, tačiau jis, kaip puskarininkis, tokio kodo neturėjo. Svarbiausia, kad „šiuo metu iš viso man nėra suteiktas joks specialisto kodas“.

Galiausiai pareiškėjas tvirtino, kad žemesnės instancijos teismas suklydo aiškindamas ir taikydamas KTĮ 38 straipsnį ir kitas nuostatas.

27. 2007 m. gegužės 22 d. nutartimi Vyriausiasis administracinis teismas atmetė apeliacinį skundą. Grįsdamas savo sprendimą teismas pažymėjo, kad pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą profesinės karo tarnybos sutartis turi būti nutraukiama, kai pasibaigia profesinės karo tarnybos sutarties terminas arba kai kariui sukanka nustatytas amžius, kada jis turėtų būti išleidžiamas į atsargą, jei tarnybos laikas nebuvo pratęstas. Pareiškėjo, kaip puskarininkio, atveju amžius, kada jis turėtų būti išleistas į atsargą, - 50 metų. Teismas taip pat pabrėžė, kad teisės norma buvo skirta reglamentuoti teisinius santykius dėl galiojančios, o ne pasibaigusios karo tarnybos sutarties nutraukimo. Tai matyti ir iš KTĮ 31 straipsnio 4 dalies, pagal kurią esant įstatymo 38 straipsnyje numatytiems pagrindams, profesinės karo tarnybos sutartis gali būti nutraukta prieš terminą. Be to, galimybė nutraukti pareiškėjo profesinės karo tarnybos sutartį buvo aptarta ir pačioje sutartyje (žr. 7 punktą pirmiau). Atsižvelgiant į imperatyvią 38 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtintą nuostatą, pažymėtina, kad karo tarnybos sutarties nutraukimas, esant nurodytame punkte numatytioms sąlygoms) yra kariuomenės vado pareiga, o ne teisė. Be to, KTĮ 46 straipsnis numatė krašto apsaugos ministro diskrecinę teisę, o ne pareigą pratęsti kario tarnybos laiką.

28. Vyriausiasis administracinis teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad pagal užimamas pareigas pareiškėjas nepatenka į Įstatymo 45 straipsnio 5 ir 6 dalių reglamentavimo sritį, nes jis neturėjo karinio specialisto statuso. Be to, pareiškėjui nebuvo taikoma Įstatymo 46 straipsnyje numatyta išimtis dėl tarnybos laiko pratęsimo. Todėl faktinės bylos aplinkybės visiškai atitiko aplinkybes, numatytas Įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 7 punkte ir 45 straipsnio 4 dalies 2 punkte. Pirmosios instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas.

Apeliacinis teismas nepasisakė dėl pareiškėjo prašymo išreikalauti papildomus dokumentus ir nenagrinėjo pareiškėjo skundo dėl patirtos diskriminacijos tarnybinės padėties atžvilgiu.

29. Be administracinio proceso dėl jo atleidimo iš profesinės karo tarnybos pareiškėjas taip pat inicijavo dar vieną, tam tikra apimtimi susijusį procesą dėl atleidimo iš Vaidoto bataliono. Jis pakartojo argumentus, išsakytus ankstesniame procese. Dėl saviraiškos laisvės jis užsiminė, kad buvo persekiojamas dėl savo pažiūrų dėl jo priimto kitam kariui palankaus teisinio sprendimo (žr. 15 punktą pirmiau). Iš pareiškėjo skundų santraukos 2007 m. liepos 12 d. teismo sprendime (žr. kitą punktą) taip pat matyti, kad šįkart pareiškėjas nesirėmė „Kauno dienos“ straipsniu, bet teigė, kad, būdamas puskarininkiu, jis buvo diskriminuojamas dėl socialinės padėties karininkų atžvilgiu.

30. 2007 m. liepos 12 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjo skundą, pritardamas, kad pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir 45 straipsnio 4 dalies 2 punktą kariuomenės vadovybė privalėjo atleisti jį iš profesinės karo tarnybos dėl amžiaus.

31. Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad reikalavimai siekiantiems užimti teisininko pareigas buvo nustatyti krašto apsaugos ministro 2005 m. birželio 13 d. įsakymu. Vienas iš privalomų reikalavimų buvo aukštasis universitetinis teisinis išsilavinimas. Taigi, pareiškėjas

negalėjo būti skirtas į teisininko pareigas, nes 2003 m. baigė Šiaulių krašto vadybos, teisės ir kalbų kolegijoje aukštųjų neuniversitetinių teisės studijų programą.

32. Dėl tariamos puskarininkių diskriminacijos karininkų atžvilgiu, teismas pažymėjo, kad skirtingų laipsnių kariams buvo taikomi skirtingi reikalavimai, jų tarnybos patirčiai ir kvalifikacijai žymėti, kaip tai yra numatyta KTĮ 52 straipsnio 1 dalyje. Taip pat Vyriausybės 1992 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. 811 Vyriausybė patvirtino tarnybos statutą, kurio 11 punktas nustatė, kad visi karininkai yra kareivių ir puskarininkių ir liktinių viršininkai. Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktai nustatė skirtingą karininkų ir puskarininkių socialinę padėtį, laikytina, kad vienodi reikalavimai negali būti taikomi. Todėl teismas nusprendė, kad pareiškėjo argumentas, jog jis turėjo teisę tarnauti iki 55 metų amžiaus ir negalėjo būti atleistas iš profesinės karo tarnybos, yra paremtas tik jo paties samprotavimu ir netinkamu teisės normų interpretavimu. Galiausiai teismas atmetė pareiškėjo skundą, kad jis yra persekiojamas už tai, kad reiškė savo pažiūras, konstatuodamas, kad pareiškėjo argumentai yra grindžiami jo prielaidomis ir spėjimais.

33. Pareiškėjas sprendimą apskundė, teigdamas, kad buvo persekiojamas dėl savo pažiūrų, sprendžiant, ar suteikti vaiko priežiūros atostogas kitam kariui. Kaip matyti iš apeliacinio teismo posėdžio protokole apibendrintų jo skundų, pareiškėjas neminėjo „Kauno dienoje“ išspausdinto straipsnio.

34. 2008 m. gegužės 6 d. Vyriausiasis administracinis teismas atmetė apeliacinį skundą, atkreipdamas dėmesį į tai, kad toks pareiškėjo skundas jau buvo išnagrinėtas kitoje administracinėje byloje, priimant 2007 m. gegužės 22 d. nutartį (žr. 27 ir 28 punktus pirmiau). Teismas pritarė, kad KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktas numatė 2 pagrindus, kada karys turėjo būti atleistas iš karo tarnybos: kai pasibaigia profesinės karo tarnybos sutarties terminas arba (pabrėžta apeliacinio teismo) kai kariui sukanka Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatytas amžius. Todėl, vos tik karys sukanka išleidimo į atsargą amžių, kariuomenės vadovybė turi pareigą, o ne teisę, jį atleisti. Teismas taip pat pažymėjo, kad jis yra laisvas vertindamas įrodymus ir nustatydamas faktines bylos aplinkybes. Tačiau pareiškėjas nepateikė įrodymų, patvirtinančių, jog jis buvo persekiojamas dėl savo pažiūrų, suteikiant vaiko priežiūros atostogas kitam kariui.

35. Nuo 2006 m. liepos 4 d. pareiškėjas gauna karių valstybinę pensiją.

B. Keturi kariai, kurie, kaip ir pareiškėjas, ėjo karo tarnybą tame pačiame Kunigaikščio Vaidoto batalione

36. Kaip matyti iš šalių paaiškinimų ir pateiktų dokumentų keturių karių, kuriuos pareiškėjas minėjo savo skunduose dėl diskriminacijos administraciniais teismams, situacija buvo tokia, kaip nurodoma toliau.

37. Penkerių metų profesinės karo tarnybos sutartis su 46-erių metų jaunesniu seržantu M.I. buvo pasirašyta (pratęsiant ankstesnę sutartį) 2002 m. sausio 16 d. Jo karinis laipsnis ir KTĮ 45 straipsnio 4 dalies 1 punkto reikalavimai numatė, kad karys turėjo būti atleistas, sulaukęs 40 metų amžiaus. Tačiau nuo 2000 m. M.I. turėjo karinės specialybės, - ginkluotės specialisto, - kodą, todėl galėjo eiti karo tarnybą tol, kol jam sukaks 55 pagal to Įstatymo 45 straipsnio 6 dalį.

38. Penkerių metų profesinės karo tarnybos sutartis su 49-erių metų grandiniu J.Š. buvo pasirašyta (pratęsiant ankstesnę sutartį) 2002 m. sausio 16 d. Jo karinis laipsnis ir KTĮ 45 straipsnio 4 dalies 1 punkto reikalavimai numatė, kad karys turėjo būti atleistas, sulaukęs 40 metų amžiaus. Tačiau nuo 1999 m. J.Š. turėjo karinės specialybės, - remontininko, - kodą, todėl galėjo eiti karo tarnybą tol, kol jam sukaks 55. Sutartis su kariu vėliau buvo pratęsta iki 2007 m. birželio 8 d., 55-ojo jo gimtadienio. 2007 m. birželio 21 d. J.Š. buvo atleistas iš profesinės karo tarnybos.

39. Šešerių metų profesinės karo tarnybos sutartis su 38-erių metų jaunesniąja seržante V.S. buvo pasirašyta (pratęsiant ankstesnę sutartį) 2001 m. gruodžio 25 d. Jos karinis laipsnis ir KTĮ 45 straipsnio 4 dalies 1 punkto reikalavimai numatė, kad ji galėjo tarnauti profesinėje karo

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

tarnyboje tol, kol jai sukaks 40 metų. Be to, 2000 m., 2003 m. ir 2005 m. jai buvo suteikti karinių specialybių, - buhalterio ir personalo vadybininko, - kodai.

40. Penkerių metų profesinės karo tarnybos sutartis su 42-ųjų metų grandiniu R.L. buvo pasirašyta (pratęsiant ankstesnę sutartį) 2002 m. sausio 16 d. Jos karinis grandinio laipsnis ir KTĮ 45 straipsnio 4 dalies 1 punkto reikalavimai numatė, kad ji galėjo tarnauti profesinėje karo tarnyboje tol, kol jai sukaks 35 metai. Tačiau 2000 m. jai buvo suteiktas karinės specialybės, - rikiuotės specialistės, - kodas, todėl ji galėjo tarnauti tol, kol jai sukaks 55 metai. Be to, 2006 m. ji buvo paaugštinta suteikiant vyriausio seržanto karinį laipsnį, todėl ji galėjo tarnauti tol, kol jai sukaks 50 metų.

C. Kitų dviejų karių situacija

41. Vyriausybė pateikė Teismui dar du papildomus atvejus, kai kariai buvo atleisti iš profesinės karo tarnybos amžiaus pagrindu, nors jų sutartys vis dar galiojo. Pirmiausia, buvo atkreiptas dėmesys į karinių oro pajėgų vyriausiąjį navigatorių majorą V.Ž., gimusį 1951 m., kurio sutartis galiojo iki 2005 m. spalio. Sulaukęs 52-ųjų jis buvo atleistas iš pareigų 2003 m. gruodį pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir 45 straipsnio 4 dalies 4 punktą, nes jam sukako majorui nustatytas amžius – 46 metai. Tačiau, kaip matyti iš Teismui pateiktų dokumentų, jam buvo suteikta teisė tarnauti tol, kol sukaks 55-eri, nes jis buvo vyriausiasis navigatorius, tai yra specialistas, kaip numatyta KTĮ 45 straipsnio 6 dalyje.

42. Vyriausybė taip pat rėmėsi vyriausiojo leitenanto L.P., gimusio 1960 m., atveju. Su juo 2001 m. kovą buvo pasirašyta penkerių metų profesinės karo tarnybos sutartis. Pagal KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir 45 straipsnio 4 dalies 4 punktą karinį laipsnį, kaip L.P., turintis asmuo turėjo būti atleistas sulaukus 40. Tačiau 1999 m. jam buvo suteiktas specialisto, aprūpinimo karininkas, kodas, todėl jis galėjo tarnauti tol, kol jam sueis 55. 2002 m. birželį L.P. buvo perkeltas į naujas pareigas, kurios nebuvo įtrauktos į karinių specialybių sąrašą. L.P. buvo atleistas amžiaus pagrindu 2003 m. kovą, kai jam buvo suėję 43 metai.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

43. Lietuvoje profesinę karo tarnybą reglamentuoja Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas („Karo tarnybos įstatymas“ arba „KTĮ“). Bylai aktualiu metu įstatymas numatė:

21 straipsnis. Bendrasis kario statusas

„1. Karys yra Lietuvos valstybės gynėjas.

2. Kario tarnyba reikalauja specialių išikimybės valstybei santykių, kuriuos reglamentuoja įstatymai ir kiti teisės aktai. Kario statusą nustato šis ir kiti kariuomenės veiklą bei karo tarnybą reglamentuojantys įstatymai, statutai ir kiti teisės aktai. Darbo, valstybės tarnybos įstatymai kariams netaikomi. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas taikomas profesinės karo tarnybos kariams atsižvelgiant į jų einamas pareigas ar atliekamas funkcijas.

3. Kariai naudojami Lietuvos Respublikos Konstitucijos garantuojamomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis. Karių naudojimas teisėmis į privataus gyvenimo apsaugą, tarnybos vietos garantijas, poilsį ir laisvalaikį, susivienijimų laisvės, gyvenamosios vietos pasirinkimą ir laisvą kilnojimąsi, tarnybinio būsto neliečiamybę, susirinkimų, grupinių peticijų, žinių skleidimo ir nuomonės reiškimo būdus įstatymais ir įstatymų patvirtintais statutais gali būti apribojamas tik tiek, kiek yra būtina kario pareigoms atlikti, karinei drausmei ir paklusnumui bei tarnybos tikslams užtikrinti...“

31 straipsnis. Profesinės karo tarnybos sutartis

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

„1. Profesinės karo tarnybos sutartis yra Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos piliečio rašytinis susitarimas, kuriuo Krašto apsaugos ministerija priima pilietį į profesinę karo tarnybą, o pilietis savanoriškai įsipareigoja ją atlikti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais sąlygomis ir tvarka bei vykdyti visas kario pareigas...”

4. Neatsižvelgiant į profesinės karo tarnybos sutarties terminą, šio įstatymo 37 ir 38 straipsniuose numatytais atvejais ji gali būti nutraukta prieš terminą.“

36 straipsnis. Karių tarnybai taikomi apribojimai

„1. Tikrosios tarnybos kariams draudžiama dalyvauti politinėje veikloje, kuri apima:

1) narystę politinėje partijoje ar politinėje organizacijoje...

3) karių politinius pareiškimus, straipsnius ar kalbas, kuriuose viešai reiškiamas nesutikimas su demokratiškai išrinktos valstybės valdžios (Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės) paskelbta ir vykdoma politika ar viešai keliama politiniai reikalavimai valstybės valdžiai...”

38 straipsnis. Profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos sutarties nutraukimo pagrindai

„1. Profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos sutartis turi būti nutraukiama ir (ar) karys atleidžiamas iš tarnybos krašto apsaugos sistemoje, kai:

6) profesinės karo tarnybos karys pažeidžia šio įstatymo 36 straipsnio reikalavimus arba apribojimus;

7) pasibaigia profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos sutarties terminas arba kariui sukanka šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje ar 32 straipsnio 3 dalyje nustatytas amžius, jei tarnybos laikas nustatyta tvarka nebuvo pratęstas;

4. Teisę nutraukti profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos sutartį šiame straipsnyje numatytais pagrindais turi krašto apsaugos ministras arba jo įgalioti kariuomenės vadai bei kiti vadai ar pareigūnai.“

45 straipsnis. Profesinės karo tarnybos karių išleidimas į atsargą

„1. Kai profesinės karo tarnybos sutartis nutraukiama šio įstatymo 37 ir 38 straipsniuose numatytais pagrindais, išskyrus nurodytus šio straipsnio 2 dalyje, arba kai pasibaigia profesinės karo tarnybos sutarties terminas ir ji toliau nepratęsiama, karys atleidžiamas iš pareigų, jas perduoda ir ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų atleidžiamas iš profesinės karo tarnybos.

4. Į atsargą profesinės karo tarnybos kariai, išskyrus nurodytus šio straipsnio 5 ir 6 dalyse, išleidžiami sukakę:

1) žemesnio negu viršilos (laivūno) laipsnio – 40 metų;

2) nuo viršilos (laivūno) iki vyresniojo puskarininkio imtinai - 50 metų;

3) leitenantai - 35 metus;

4) vyresnieji leitenantai - 40 metų;

5) kapitonai (kapitonai leitenantai) - 43 metus;

6) majorai (komandorai leitenantai) - 46 metus...

5. Karo kapelionai, neatsižvelgiant į jų turimą laipsnį, gali būti išleidžiami į atsargą sukakę 60 metų, o vyriausiasis kariuomenės kapelionas – 65 metus.

6. Profesinės karo tarnybos kariai, kurie eina karinių specialistų pareigas pagal krašto apsaugos ministro įsakymu patvirtintą karinių specialybių sąrašą, gali būti išleidžiami į atsargą sukakę 55 metus.“

46 straipsnis. Karių, sukakusių išleidimo iš profesinės karo tarnybos į atsargą amžių, tarnybos pratęsimas

„Kai kuriais atvejais krašto apsaugos ministras, atsižvelgdamas į krašto apsaugos sistemos poreikius, gali pratęsti ne aukštesnio kaip pulkininko laipsnio kario, sukakusio šio įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatytą amžių, profesinę karo tarnybą pagal terminuotą profesinės karo

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

tarnybos sutartį ne ilgiau kaip 2 metams (arba 2 kartus po vienerius metus). Šiam terminui pasibaigus pakartotinai ne ilgesniam kaip 2 metų laikotarpiui pratęsti profesinę karo tarnybą pagal tokią sutartį krašto apsaugos ministras gali tik karininkams, turintiems ne aukštesnį kaip majoro laipsnį.”

48 straipsnis. Karo tarnybos ginčai ir jų sprendimas

„1. Ginčai dėl priėmimo į karo tarnybą, nušalinimo nuo pareigų, perkėlimo į kitas pareigas, dėl karių laipsnių, drausminių nuobaudų, kario tarnybos sutarties pratęsimo nagrinėjami krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka. Sprendimas gali būti apskųstas pagal pavaldumą aukštesniajam vadui ar pareigūnui iki krašto apsaugos ministro įmčinai. Teismai šių ginčų nesprenžia.

2. Jei iš profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos atleistas asmuo laiko savo atleidimą neteisėtu, Kariuomenės drausmės statuto nustatytais sąlygomis ir tvarka jis gali atleidimą apskųsti aukštesniajam vadui ar pareigūnui iki krašto apsaugos ministro įmčinai. Krašto apsaugos ministro sprendimas įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiamas administraciniam teismui per 1 mėnesį nuo sprendimo gavimo ar pranešimo apie jį dienos.

3. Jeigu teismas nustato, kad asmuo yra atleistas iš profesinės karo tarnybos ar kario savanorio tarnybos be šio įstatymo numatyto pagrindo, teismas gali jį grąžinti į profesinę karo tarnybą ar kario savanorio tarnybą. Teismo grąžintas į profesinę karo tarnybą ar kario savanorio tarnybą asmuo skiriamas į pareigas ar į laikinąjį profesinės karo tarnybos personalo rezervą karo tarnybą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka, jam atlyginama už visą priverstinio nebuvimo tarnyboje laiką.

4. Jeigu asmuo buvo atleistas iš profesinės karo tarnybos esant šio įstatymo numatytam pagrindui, tačiau teismas nustato, kad buvo pažeista teisės aktų nustatyta atleidimo tvarka, teismas negali grąžinti jo į profesinę karo tarnybą ar pakeisti jo atleidimo iš tarnybos pagrindo, tačiau gali priteisti atleistam iš profesinės karo tarnybos asmeniui iki 3 mėnesių tarnybinių atlyginimų dydžio piniginę kompensaciją nepaisant to, ar šiam asmeniui priklausė ir buvo išmokėta išeitinė pašalpa.“

52 straipsnis. Karių laipsniai

„1. Krašto apsaugos sistemos karių tarpusavio santykiams reguliuoti, jų tarnybos patirčiai ir kvalifikacijai žymėti nustatomi karių laipsniai. Karių laipsnius gali turėti tik krašto apsaugos sistemos tikrosios tarnybos ir krašto apsaugos sistemos įskaitoje esantys atsargos kariai, taip pat dimisijos kariai.

2. Kariai pagal turimus laipsnius yra:

- 1) kareiviai, jūreiviai;
- 2) seržantai;
- 3) puskarininkiai;
- 4) jaunesnieji karininkai;
- 5) vyresnieji karininkai;
- 6) generolai, admirolai.“

44. Administracinių bylų teisenos įstatymas, galiojęs bylai aktualiū metu, numatė:

57 straipsnis. Įrodymai

„1. Įrodymai administracinėje byloje yra visi faktiniai duomenys, priimti bylą nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybės, pagrindžiančios proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra.

2. Minėti faktiniai duomenys nustatomi tokiomis priemonėmis: proceso šalių ir jų atstovų paaiškinimais, liudytojų parodymais, specialistų paaiškinimais ir ekspertų išvadomis, daiktiniais įrodymais, dokumentais ir kitais rašytiniais, garso bei vaizdo įrodymais...

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

4. Įrodymus pateikia proceso šalys ir kiti proceso dalyviai. Prireikus teismas gali pasiūlyti minėtiems asmenims pateikti papildomų įrodymų arba šių asmenų prašymu ar savo iniciatyva išreikalausti reikiamus dokumentus, pareikalausti iš pareigūnų paaiškinimų...

6. Jokie įrodymai teismui neturi iš anksto nustatytos galios. Teismas įvertina įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais.“

81 straipsnis. Visapusiškas ir objektyvus bylos aplinkybių ištyrimas

Nagrinėdami administracines bylas, teisėjai privalo aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas ištirti.

45. 2005 m. birželio 13 d. krašto apsaugos ministro patvirtintas karinių specialybių sąrašas, mini „teisininko“ pareigas, kurias gali eiti „pareigūnai“. Teisininko pareigybei keliamas reikalavimas – universitetinės teisės studijos.

46. Iš vidaus teismų jurisprudencijos taikant praktikoje KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą išskirtinas Vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. gruodžio 22 d. sprendimas byloje Nr. A¹¹-1275/2003, kuriame buvo pažymėta, kad kario amžius sietinas su reikalavimu nutraukti jo profesinės karo tarnybos sutartį ir atleisti jį iš profesinės karo tarnybos. Teismas taip pat paminėjo, kad kario atleidimas iš pareigų dėl nustatyto amžiaus siejamas su pačiu nustatyto amžiaus suėjimo faktu, o ne su sutarties nutraukimo faktu.

47. 2004 m. kovo 12 d. byloje A²-262-04 Vyriausiasis administracinis teismas patvirtino savo nuomonę, kad KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktas yra pagrindas atleisti karį iš profesinės karo tarnybos dėl amžiaus, nepaisant to, kad jo profesinės karo tarnybos sutartis dar nepasibaigusi.

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

48. Pareiškėjas skundėsi, kad procesas administraciniuose teismuose dėl jo atleidimo iš profesinės karo tarnybos buvo neteisingas. Jis rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, kuri numato:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ... klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą ... teisingai išnagrinėtų ... teismas.“

A. Šalių teiginiai

1. Pareiškėjas

49. Pareiškėjas teigė, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas ir Vyriausiasis administracinis teismas savo 2006 m. spalio 23 d. ir 2007 m. gegužės 22 d. sprendimuose (žr. 22, 27 ir 28 punktus), buvo šališki ir neteisingi, nes nepaisė procesinių jo teisių. Atsižvelgdamas į tai, kad jo bylos esmė – tariamai neteisėtas atleidimas iš profesinės karo tarnybos diskriminaciniu pagrindu, siekdamas išsamiai pateikti savo bylą, pareiškėjas prašė abiejų teismų įpareigoti bataliono, kuriame jis dirbo, vadovybę pateikti įrodymus, kurių jis pats negalėjo gauti, susijusius su keturiais kariais, kurie tarnavo tame pačiame batalione. Jei nustatyto amžiaus sukaktis buvo neabejotinas pagrindas atleisti iš profesinės karo tarnybos, tie keturi kariai jau turėjo būti atleisti tuo pačiu pagrindu, tai yra, dėl jų amžiaus. Be to, tai turėjo įvykti anksčiau negu buvo atleistas pareiškėjas. Tačiau teismai paprasčiausiai nekreipė dėmesio į prašymą, nepateikdami jokių atsisakymo priežasčių. Dėl to

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

pareiškėjas manė, kad buvo pažeista jo teisė pateikti įrodymus, kurie buvo esminiai teisingam jo skundų dėl diskriminacijos dėl pažiūrų ir idėjų pagrindu išnagrinėjimui.

2. Vyriausybė

50. Vyriausybė pirmiausia teigė, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis netaikytina procesui dėl pareiškėjo atleidimo iš profesinės karo tarnybos. Šis procesas nesietinas nei su tradicine valstybės tarnautojų kategorija, nei su įprastu darbo ginču dėl atlyginimų, pašalpų ar panašių teisių. Todėl Vyriausybė laikėsi nuomonės, kad asmenų, einančių valstybės profesinę karo tarnybą, atsakomybės prigimtis apėmė ypatingą ryšį tarp pasitikėjimo ir lojalumo bei viešosios valdžios vykdymo. Todėl valstybė turėjo nuožiūros laisvę vertinant, ar atleisti iš karo tarnybos ar pratęsti karo tarnybos sutartis. Tai reiškė, kad ginčai tarp valstybės ir jos karinio personalo dėl vidaus teisės normų taikymo sprendžiant atleidimo iš profesinės karo tarnybos klausimus nelaikytini „civiliniais“ 6 straipsnio 1 dalies požiūriu, todėl nepatenka į Teismo kompetenciją *ratione materiae* pagrindu.

Pateikdama alternatyvų argumentą dėl bylos nesuderinamumo su pirmiau minėta nuostata Vyriausybė pažymėjo, kad KTĮ 48 straipsnio 1 dalis nenumatė, kad ginčai dėl profesinės karo tarnybos sutarčių pratęsimo patenka į vidaus teismų jurisdikciją. Iš vienos pusės svarstomoji byla buvo susijusi su tariamai neteisėtu atleidimu. Tačiau iš kitos pusės ji taip pat galėtų būti laikoma susijusi su sutarties pratęsimo klausimu.

51. Jei Teismas manytų, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis taikytina nagrinėjamam administraciniam procesui, Vyriausybė teigė, kad šis procesas buvo teisingas. Ji pažymėjo, kad vidaus teismai vertina jiems pateiktus įrodymus bei įrodymų svarbą, o Konvencijos 6 straipsnis „nenumato jokios taisyklės dėl įrodymų, kaip tokių, priimtinumą“ (pasiremta *Barberà, Messegue and Jabardo v. Spain*, 199812-06, § 68, Series A no. 146, ir *Galstyan v. Armenia*, no. 26986/03, § 77, 2007-11-15). Į tai atsižvelgiant, nors Lietuvos teismai turėjo teisę išreikalauti pateikti papildomus įrodymus teismui pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 4 dalį, šie teismai pirmiausia turėjo teisę nuspręsti, ar tokie įrodymai būtų buvę svarbūs pareiškėjo byloje. Taip pat pagal minėto įstatymo 57 straipsnio 6 dalį jokie įrodymai neturi iš anksto nustatytos galios. Vyriausybė teigė, kad objektyviai ir kruopščiai išnagrinėję pareiškėjo bylą atitinkamų teisės normų šviesoje nacionaliniai teismai nustatė, kad būtina sąlyga atleidžiant karį dėl amžiaus, numatyta KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punkte ir 45 straipsnio 4 dalies 2 punkte, buvo išpildyta. Administraciniais teismams nustačius teisinių pareiškėjo atleidimo pagrindų teisėtumą, kitos aplinkybės, taip pat ir susijusios su keturių kitų karių karo tarnyba, kuriomis rėmėsi pareiškėjas, nebebuvo reikšmingos jo bylos nagrinėjimui. Galiausiai Vyriausybė teigė, kad kariškiai ir kariškės, kuriuos pareiškėjas savo prašyme apibūdino kaip neatleistais nepaisant jų amžiaus, krašto apsaugos sistemoje tarnavo nepažeidžiant nacionalinės teisės nuostatų, taip pat ir nuostatų, nustatančių leistiną amžių (žr. 36-40 punktus pirmiau).

B. Teismo vertinimas

1. Priimtinumas

52. Pirmiausia Teismas atkreipia dėmesį į Vyriausybės prieštaravimą, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis netaikytina pareiškėjo skundui dėl jo atleidimo iš profesinės karo tarnybos. Teismas pakartoja, kad norint valstybei atsakovei Teisme remtis pareiškėjo valstybės tarnautojo statusu, ar, kaip šioje byloje, profesinės karo tarnybos kario statusu, tam, kad negaliotų 6 straipsnio apsauga, turi būti išpildytos dvi sąlygos. Vyriausybei tektų įrodyti, kad, pirma, valstybės tarnautojas pareiškėjas pagal nacionalinę teisę neturi teisės kreiptis į teismą, antra, kad atėmimas teisių pagal 6 straipsnį iš valstybės tarnautojo yra pateisinamas (žr. *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [GC],

no. 63235/00, § 62, ECHR 2007-II; taip pat žr. *Igor Vasilchenko v. Russia*, no. 6571/04, § 46, 2011-02-03).

53. Nagrinėjamoje byloje neginčijama, kad pareiškėjas tarnavo kariuomenėje pagal tarp jo ir Krašto apsaugos ministerijos 2002 m. rugpjūčio 5 d. sudarytą profesinės karo tarnybos sutartį. Tiesa, kad KTĮ 48 straipsnio pirmoji dalis išskiria ginčus dėl priėmimo į karo tarnybą ar karo tarnybos sutarčių pratęsimo. Vis dėlto Teismas pastebi, kad pareiškėjo ginčas kilo dėl jo atleidimo iš profesinės karo tarnybos. Ginčo dalykas nebuvo sutarties su juo pratęsimo klausimas. Faktiškai jis skundėsi dėl teisės, savo prigimtimi “civilinės”, tęsti profesinę karo tarnybą tol, kol baigs galioti su juo sudaryta sutartis. Ginčas buvo realus ir rimtas, o proceso rezultatas turėjo tiesioginės įtakos teisei, dėl kurios buvo skundžiamasi. Iš faktų taip pat aiškiai matyti, kad dėl atleidimo iš karo tarnybos pareiškėjas turėjo galimybę kreiptis į administracinius teismus pagal nacionalinę teisę pagal KTĮ 48 straipsnio 2 dalį. Todėl 6 straipsnio 1 dalis taikytina.

54. Toliau Teismas laikosi nuomonės, kad ši peticijos dalis nėra aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą. Be to, ji nėra nepriimtina ir kitais pagrindais, todėl turi būti paskelbiama priimtina.

2. Esmė

55. Pareiškėjas buvo nepatenkintas tuo, kad nagrinėdami jo skundą dėl atleidimo iš profesinės karo tarnybos diskriminaciniais pagrindais administraciniai teismai grindė savo sprendimus tik KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punkto aiškinimu ir nepaisė pakartotinių jo prašymų išreikalausti keturių konkrečių karių karines bylas. Šiuo požiūriu Teismas pastebi, kad vienas iš teisingo bylos nagrinėjimo elementų pagal 6 straipsnio 1 dalį yra rungtyniškumo principas; kiekviena šalis turi iš esmės turėti galimybę atskleisti įrodymus, reikalingus skundai pagrįsti (žr. *Mantovanelli v. France*, 1997-03-18, § 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II). Be to, lygiateisiškumo principas reiškia, kad kiekvienai šaliai turi būti suteikta protinga galimybė pristatyti savo bylą – įskaitant ir įrodymus – taip, kad neatsidurtų nepalankesnėje padėtyje lyginant su oponentu (žr., pvz., *Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands*, 1993-10-27, § Series A no. 274; *Helle v. Finland*, 1997-12-19, §§ 53-54, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII). Taip pat Teismas yra konstatavęs, kad 6 straipsnio 1 dalies turinys, *inter alia*, apima ir įpareigojimą „teismui“ tinkamai išnagrinėti šalių pateiktus reikalavimus, atsikirtimus ir įrodymus be išankstinio nusistatymo vertinant, ar jie tiesiogiai susiję su jo sprendimu (žr. *Kraska v. Switzerland*, 1993-04-19, § 30, Series A no. 254-B, ir *Van de Hurk v. the Netherlands*, 1994-04-19, § 59, Series A no. 288).

56. Nepaisant to, Teismas vis dėlto pakartojo, kad faktų ir įrodymų vertinimas apskritai yra ne jo, o nacionalinių teismų prerogatyva (žr. tarp daugelio kitų *Edwards v. the United Kingdom*, 1992-12-16, § 34, series A no. 247-B). Be to, nors 6 straipsnis užtikrina teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, jis nenustato jokių taisyklių, reguliuojančių įrodymų priimtinumą, kas pirmiausia yra nacionalinės teisės reguliavimo dalykas. Vis dėlto, klausimas, į kurį derėtų atsakyti, - ar visas procesas, įskaitant ir tai, kaip įrodymai buvo gauti, buvo teisingas (žr. *Galstyan*, cit. pirmiau, § 77).

57. Vertindamas nagrinėjamos bylos aplinkybes, Teismas prisimena, kad savo skunde Vilniaus apygardos administraciniam teismui pareiškėjas teigė, kad buvo diskriminuojamas dėl savo pažiūrų. Jis tvirtino, kad mažiausiai keturiems kitiems kariams tame pačiame batalione buvo leista tęsti tarnybą sulaukus išleidimo į atsargą amžiaus, bet nepasibaigus sutarčių su jais galiojimui. Pareiškėjui, atsižvelgiant į tai, kad skundo esmė buvo tariama diskriminacija, jo padėties palyginimas su kitų keturių karių buvo būtinas, siekiant pristatyti skundą (žr. 19 punktą pirmiau). Pareiškėjas pakartojo šį prašymą ir apeliaciniame skunde, teigdamas, kad žemesnės instancijos atsisakymas įpareigoti vadovybę pateikti įrodymus, susijusius su tų keturių karių tarnybos istorija, atėmė iš jo galimybę parodyti, kad jis buvo vienintelis karys, kurio atžvilgiu įstatymas buvo taip griežtai pritaikytas (žr. 25 punktą pirmiau).

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

58. Toliau Teismas pastebi, kad nepaisant šių pareiškėjo argumentų, administraciniai teismai, nagrinėdami, ar jo atleidimas iš profesinės karo tarnybos buvo pateisinamas KTĮ 38 straipsnio 7 dalies 1 punkto prasme, tai yra dėl amžiaus, apsiribojo vien tik šiuo įstatymu. Vyriausybė pripažino, kad vos tik nusprendę, kad pareiškėjo atleidimas iš profesinės karo tarnybos šiuo pagrindu buvo teisėtas, kitos aplinkybės, įskaitant ir susijusias su tariama diskriminacija ir kitais keturiais kariais, nebebuvo reikšmingos pareiškėjo bylos nagrinėjimui. Teismas nepritaria tokiai nuomonei. Laikydamasis atsargumo, kad nepakeistų teismų atlikto aplinkybių ir įrodymų vertinimo savuoju, Teismas vis dėlto mano, kad pareiškėjo skundo diskriminacijos aspektas turėjo būti nagrinėjamas administraciniuose teismuose. Nors įstatymai nenumatė pareigos teismams įpareigoti pareiškėjo vadovybę pateikti jo prašomus įrodymus, kurių pareiškėjas pats gauti negalėjo, bei nepaisant to, ar tų keturių karių tarnybos istorija būtų įrodžiusi pareiškėjo teiginius, tie įrodymai būtų turėję esminės įtakos pareiškėjo skundo vertinimui tuose teismuose (žr. *Mantovanelli*, cit. pirmiau, § 36). Teismas pažymi, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis įpareigoja teismus pagrįsti savo sprendimus, tačiau tai nereiškia, kad yra reikalaujama detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą (žr. *Van de Hurk*, cit. pirmiau, § 61). Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas aiškiai nurodė, kokių tiksliai įrodymų jis siekia gauti ir kodėl jie yra tiesiogiai susiję su jo skundu ir jo noru įtakoti teismų sprendimus, ir į tai, kad toje proceso stadijoje dar nebuvo aišku, ar įrodymai buvo būtini vertinant pareiškėjo skundą dėl diskriminacijos, Teismas mano, kad administracinių teismų atsisakymas padėti pareiškėjui gauti įrodymus ir pateikti juos vertinimui, ar bent jau motyvavimas, kodėl tai nebuvo būtina, atėmė iš pareiškėjo galimybę pagrįsti savo bylą. Tokiuose ginčiuose dėl civilinių teisių, kaip šis, toks ribotas peržiūrėjimas negali būti laikomas veiksmingu teisminių peržiūrėjimų 6 straipsnio 1 dalies požiūriu (žr. *mutatis mutandis*, *K.M.C. v. Hungary*, no. 19554/11, § 35, 2012-07-10, ir jame cituojamą praktiką).

59. Remdamasis tuo, kas išdėstyta pirmiau, Teismas daro išvadą, kad administraciniuose teismuose vykęs procesas (žr. 19-28 punktus pirmiau), vertinamas kaip visuma, neatitiko 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimų. Atitinkamai, Teismas mano, kad minėta nuostata buvo pažeista.

II. TARIAMAS KONVENCIJOS 10 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS ATSKIRAI AR KARTU SU 14 STRAIPSNIU

60. Remdamasis Konvencijos 10 ir 14 straipsniais pareiškėjas skundėsi, kad buvo atleistas iš profesinės karo tarnybos jį diskriminuojant dėl pažiūrų.

61. Konvencijos 10 straipsnio atitinkamos dalys numato:

„1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų...

2. Naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurie demokratinėje visuomenėje yra būtini valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir nešališkumą.“

62. Konvencijos 14 straipsnis numato:

„Naudojimasis [šioje] Konvencijoje nustatytais teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais.“

A. Šalių teiginiai

1. *Pareiškėjas*

63. Pareiškėjas skundėsi, kad buvo pažeista jo saviraiškos laisvė. Jis teigė, kad eidamas profesinę karo tarnybą, daugelį metų buvo atsakingas už teisinius patarimus kariuomenės vadui drausminių nuobaudų klausimais. Jo nuomonė dėl drausminių nuobaudų skyrimo kariams dažnai neatitiko kitų Krašto apsaugos ministerijoje dirbančių nuomonės. Pareiškėjas teigė, kad jis pateikė daugybę pasiūlymų siekdamas pagerinti, *inter alia*, karių procesines teises, kai buvo rengiamas naujas Kariuomenės drausmės statutas. Pareiškėjo vadovybė bei valstybės Prezidentas neatsižvelgė į jo siūlymus, todėl pareiškėjas kreipėsi į dienraštį „Kauno diena“ ir išreiškė savo mintis spaudoje. Tarnybinis patikrinimas dėl jo bendradarbiavimo su dienraščiu buvo pradėtas tą pačią dieną. Nepaisant to, kad patikrinimas vėliau buvo nutrauktas vadovybei pripažinus, kad pareiškėjas nepažeidė karinės drausmės, kreipimasis į „Kauno dieną“ bei Prezidentą turėjo tiesioginių padarinių pareiškėjui. Jis buvo atleistas iš profesinės karo tarnybos, nors su juo sudaryta sutartis dar nebuvo pasibaigusi. Svarbiausia, Krašto apsaugos ministerija nusprendė jį atleisti ne dėl to, kad jis kreipėsi į spaudą, bet formaliu, KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, nepalikdami oficialių neteisingumo pėdsakų. Jei minėta nuostata būtų buvusi taikoma ir kitiems tokiu pačiu principu, keli šimtai karių būtų buvę atleisti iš tarnybos. Tačiau nė vienas, išskyrus pareiškėją, nepatyrė tokių padarinių. Keturių karių (R.L., V.S., J.Š. ir M.I.) pavyzdys, kuriuo jis rėmėsi administraciniame procese, patvirtino, kad buvo daugiau karių, kurie turėtų būti atleisti iš karo tarnybos, bet taip padaryta nebuvo. Galiausiai, jis taip pat ginčijo, kaip klaidinančius, Vyriausybės pateiktus du pavyzdžius (žr. punktus 41 ir 42 pirmiau).

64. Pareiškėjas tvirtino, kad įsikišimas į jo saviraiškos laisvę neturėjo jokio pagrindo Lietuvos teisėje. Be to, jis negalėjo būti pateisinamas jokių Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje numatyto pagrindu, nes jo viešai išsakyta kritika apie personalo reformą neatskleidė jokios slaptos informacijos ir nesukėlė grėsmės valstybės saugumui. Pareiškėjo atleidimas iš profesinės karo tarnybos buvo kerštas už jo viešus pasisakymus spaudoje.

2. *Vyriausybė*

65. Vyriausybė pirmiausia teigė, kad įsikišimo į pareiškėjo teisę į saviraiškos laisvę nebuvo, nes jis nepatyrė jokių neigiamų padarinių dėl publikacijos „Kauno dienoje“. Ji atkreipė dėmesį, kad daugumoje bylų, nagrinėtų Teismo pagal Konvencijos 10 straipsnį, asmenys buvo nuteisti baudžiamąja tvarka arba jų atžvilgiu buvo priimti sprendimai civiline tvarka. Tačiau šioje byloje dėl pareiškėjo veiksmų, susijusių su publikacija, tarnybinis patikrinimas, nors ir pradėtas tą pačią, kaip ir buvo išspausdintas straipsnis, dieną, 2006 m. kovo 1d., buvo nutrauktas 2006 m. kovo 22 d. dėl to, kad pareiškėjo veiksmai nesudarė Kariuomenės drausmės statute numatyto drausmės pažeidimo, nes jis veikė įgyvendinimas savo teisę skleisti informaciją pagal KTĮ 21 straipsnio 3 dalį. Vien tik patikrinimas dėl pareiškėjo veiksmų, kuris nesukėlė jokių padarinių pareiškėjui, nelaikytinas įsikišimu į teisę į saviraiškos laisvę. Jei kartais Teismas manytų, kad vien tik patikrinimo iniciavimas galėtų būti laikomas įsikišimu, Vyriausybė laikytųsi nuomonės, kad jis buvo leistinas, *inter alia*, pagal KTĮ 36 straipsnį, kuris numato, kad tam tikri apribojimai gali būti taikomi karių tarnybai, įskaitant pareiškimus, kuriuose viešai reiškiamas nesutikimas su demokratiškai išrinktos valstybės valdžios vykdoma politika. Patikrinimo dėl pareiškėjo veiksmų iniciavimas siekė teisėto tikslo - „valstybės saugumo“ ir „tvarkos užtikrinimo“. Galiausiai patikrinimas buvo „būtinasis“ ir proporcingas, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo kritika naujam Kariuomenės drausmės statutui buvo išreikšta viešai, [krašto apsaugos sistemos] viduje (žr. *E.S. Germany* (dec.), no. 23576/94, 1995-11-29; ir *Grigoariades v. Greece*, 1997-11-25, § 47, Reports of Judgments and Decisions 1997-VII).

66. Vyriausybė taip pat teigė, kad net ir tada, jei Teismas manytų, kad pareiškėją atleidžiant iš profesinės karo tarnybos jo teisė į saviraiškos laisvę buvo pažeista, tokia prielaida nebūtų teisinga. Vyriausybė kategoriškai atmetė tokią galimybę, nes pareiškėjas buvo atleistas pagal nacionalinę

teisę sulaukęs nustatyto išleidimo į atsargą amžiaus, o ne dėl „Kauno dienos“ straipsnyje išreikštos kritikos. Vyriausybė taip pat pabrėžė, kad nacionaliniame procese dėl savo atleidimo pareiškėjas kėlė diskriminacijos klausimą labai aptakiai ir iš esmės ginčijo KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punkto aiškinimą ir taikymą. Tačiau, atsižvelgiant į administracinių teismų šios nuostatos aiškinimą pareiškėjo byloje bei į kitą atitinkamą jurisprudenciją, pareiškėjas buvo atleistas iš profesinės karo tarnybos pagal nacionalinės teisės nuostatas, todėl nebuvo jokio pagrindo įtarti diskriminaciją.

67. Toliau Vyriausybė ginčijo pareiškėjo argumentą, kad keturi kiti kariai (R.L., V.S., J.Š. ir M.I.) turėjo būti atleisti iš karo tarnybos dėl amžiaus, bet vis dėlto tęsė tarnybą. Šiuo požiūriu Vyriausybė pasirėmė nacionaline teise bei faktais, susijusiais su šių keturių karių tarnybos istorija (žr. 36-40 punktus pirmiau). Vyriausybė manė esant tikslinga pateikti Teismui du pavyzdžius, kurie, jos manymu, buvo analogiški pareiškėjo atvejui, nes kariai buvo atleisti iš profesinės karo tarnybos dėl savo amžiaus, nepaisant to, kad su jais sudarytos karo tarnybos sutartys vis dar galiojo (žr. 41 ir 42 punktus pirmiau). Galiausiai administraciniai teismai nenukrypo nuo savo praktikos aiškindami KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punktą, atsižvelgiant į tai, kad kariui sulaukus išleidimo į atsargą nustatyto amžiaus atsiranda imperatyvus pagrindas nutraukti jo karinę tarnybą (žr. 46 ir 47 punktus pirmiau). Visų svarbiausia, kad pareiškėjo byloje toks aiškinimas taip pat išliko nuoseklus.

B. Teismo aiškinimas

1. Priiartinumas

68. Teismas mano, kad ši pareiškėjo peticijos dalis nėra aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą. Be to, ji nėra nepriimtina ir kitais pagrindais, todėl turi būti paskelbiama priimtina.

2. Esmė

69. Teismas ne vienoje byloje yra konstatavęs, kad saviraiškos laisvė yra vienas esminių demokratinės visuomenės pamatų ir viena pagrindinių jos pažangos bei kiekvieno asmens savirealizacijos sąlygų. 10 straipsnio 2 dalis taikoma ne tik „informacijai“ ar „idėjoms“, į kurias žiūrima palankiai ar kurios laikomos neįžeidžiančiomis arba nereikšmingomis, bet taip pat ir tokioms, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo; tokie yra pliuralizmo, tolerancijos ir plačių pažiūrų formavimo reikalavimai, be kurių nėra „demokratinės visuomenės“. Saviraiškos laisvei, įtvirtintai 10 straipsnyje, gali būti taikomos tam tikros išimtys, tačiau jos turi būti griežtai apibrėžtos, o ribojimų būtinybė turi būti įtikinamai nustatyta (žr. *Vogt v. Germany*, 1995-09-26, § 52, Series A no. 323, su tolesnėmis nuorodomis).

70. 10 straipsnis nesustoja prie kareivinių vartų. Jis taikomas ir kariuomenės personalui, kaip ir visiems kitiems į susitariančiosios valstybės jurisdikciją patenkantiems asmenims. Vis dėlto, kaip Teismas yra anksčiau pastebėjęs, valstybė turi galėti taikyti apribojimus saviraiškos laisvei ten, kur kyla reali grėsmė karinei drausmei, nes tinkamas kariuomenės funkcionavimas sunkiai suvokiamas be teisinių taisyklių, skirtų užkirsti kelią kariams tokią drausmę pažeisti. Tačiau nacionalinės valdžios institucijos neturėtų galėti remtis tokiais taisyklėmis, siekdamos sutrukdyti nuomonės skleidimui, net ir tada, kai ta nuomonė nukreipta prieš kariuomenę, kaip instituciją (žr. *Grigoriades*, cit. pirmiau, § 45; žr. taip pat *Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi v. Austria*, 1994-12-19, § 36, Series A no. 302).

71. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjo teisė į saviraiškos laisvę nebuvo pažeista, nes jis nepatyrė jokių neigiamų padarinių dėl publikacijos dienraštyje „Kauno diena“. Šiuo požiūriu Teismas iš tiesų atkreipia dėmesį, kad tarnybinis patikrinimas dėl pareiškėjo veiksmų dėl publikacijos ir jo kreipimosi į Prezidentą buvo nutrauktas, nustačius, kad pareiškėjas neperžengė KTĮ 21 straipsnio 3 dalies ribų, jam nebuvo pritaikyta jokia drausminė nuobauda (žr. 14 punktą

pirmiau). Taigi, Teismas mano, kad dėl paties patikrinimo ir atsižvelgiant į jo rezultatus pareiškėjas negali teigti esąs Konvencijos pažeidimo auka. Tačiau Teismas būtinai atsižvelgs į patikrinimą nagrinėdamas pagrindinį bylos aspektą, o būtent vertindamas, ar pareiškėjo profesinė karo tarnyba buvo nutraukta vien tik dėl to, kad atleisti jį dėl amžiaus buvo teisiškai būtina, kaip teigė Vyriausybė, ar, kaip teigė pareiškėjas, jis buvo atleistas dėl savo pažiūrų.

72. Teismas mano, kad nors ir galėtų pasirodyti, jog įvykių seka – pareiškėjo kritikos pastabos „Kauno dienoje“, tarnybinis patikrinimas dėl jo veiksmų, drausminė nuobauda už netinkamą teisinį patarimą (žr. 15 punktą pirmiau) ir, galiausiai, sprendimas inicijuoti jo atleidimą dėl amžiaus, – vertinant kaip visumą, patvirtina pareiškėjo įvykių versiją. Teismui to nepakanka aiškiai nuspręsti, kad pareiškėjas buvo nubaustas už savo pažiūras ir kad jo tarnybos kariuomenėje nutraukimas nebuvo paprasčiausiai KTĮ 38 straipsnio 1 dalies 7 punkto tinkamas taikymas (žr. priešingą bylą *Ivanova v. Bulgaria*, no. 52435/99, §83, 2007-04-12). Pirmiau minėtose bylose Teismas iš tiesų nustatė, kad drausminė nuobauda už viešai išsakytas pastabas (žr. *E.S. v. Germany*, cit. pirmiau), ar net kario patraukimas baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisimas (žr. *Grigoariades*, cit. pirmiau, §§47-48) aiškiai reiškė teisės skleisti mintis suvaržymą pažeidžiant Konvencijos 10 straipsnį. Tačiau šioje byloje tokių aiškių požymių nėra. Priešingai nuo *Ivanova* bylos (§84) faktinių aplinkybių, jokių naujų reikalavimų pareiškėjo pareigybei, kurių jis nebūtų atitikęs, po publikacijos „Kauno dienoje“ nebuvo iškelta. Niekas iš pareiškėjo vadovybės viešai nepasisakė, kad jis turėtų būti atleistas iš tarnybos dėl savo pažiūrų (žr. priešingą bylą ir *mutatis mutandis*, *Kosiek v. Germany*, 1986-08-28, §37, Series A no. 105). Pastebėtina ir tai, kad pareigą nutraukti sutartis, sulaukus išleidimo į atsargą amžiaus, ankstesniuose savo 2003 m. ir 2004 m. sprendimuose patvirtino Vyriausiasis administracinis teismas (žr. 46 ir 47 punktus pirmiau), kurie buvo priimti prieš trejus metus iki pareiškėjo bylos ir todėl parodo nusistovėjusią vidaus teismų praktiką.

73. Pareiškėjas taip pat siekė pagrįsti diskriminacijos aspektą savo skunde pateikdamas pavyzdžių keturių kitų karių R.L., V.S., J.Š. ir M.I., tarnavusių tame pačiame batalione, karo tarnybos duomenis. Jis teigė, kad tie keturi kariai buvo panašioje padėtyje, kaip ir pareiškėjas, bet su jais buvo elgiama kitaip. Šiuo požiūriu Teismas pakartoja, kad Konvencijos 14 straipsnis suteikia apsaugą nuo kitokio elgesio su asmenimis, atsidūrusiais panašiose situacijose, be objektyvaus ir pagrįsto pateisinimo (žr. *Hoffmann v. Austria*, 1993-06-23, §31, Series A no 255-C, ir *Vojnity v. Hungary*, no. 29617/07, §29, 2013-02-12). Tačiau, atsižvelgus į faktines aplinkybes (žr. 36-40 punktus pirmiau), Teismo nuomone toks teiginys yra nepagrįstas. Tų keturių karių profesinės karo tarnybos istorijos rodo, kad kiekvienas jų turėjo teisę tarnauti tol, kol pasibaigs jų sutarčių terminai, nepaisant to, kad jie buvo sulaukę išleidimo į atsargą amžiaus, nes, priešingai negu pareiškėjas, jie turėjo karinius specialybių kodus. Kaip teismo proceso metu pats pareiškėjas pripažino, tuo metu, kai buvo atleistas iš kariuomenės, tokio statuso jis neturėjo (žr. 19 ir 26 punktus pirmiau).

74. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas mano, kad pareiškėjo atleidimas iš profesinės karo tarnybos, sulaukus išleidimo į atsargą amžiaus, neprilygo įsikišimui į jo teisę į saviraiškos laisvę (žr. *Harabin v. Slovakia*, no. 58688/11, §153, 2012-11-20). Todėl Konvencijos 10 straipsnis atskirai ar kartu su 14 straipsniu pažeistas nebuvo.

III. KITI TARIAMI KONVENCIJOS PAŽEIDIMAI

75. Remdamasis Konvencijos 5 ir 13 straipsniais bei Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsniu pareiškėjas pateikė daug skundų, kurie gali būti apibendrinti į skundą, kad atleidimas iš kariuomenės pažeidė jo teises į laisvę ir saugumą, sukėlė turtinę žalą, be to, šio skundo neišnagrinėjo Seimo kontrolierius.

76. Teismas išnagrinėjo likusius pareiškėjo skundus. Tačiau, atsižvelgdamas į visą jam pateiktą medžiagą, Teismas mano, kad šie skundai neatskleidžia Konvencijoje ar jos protokoluose

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

įtvirtintų teisių ir laisvių pažeidimo. Darytina išvada, kad ši peticijos dalis turėtų būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

IV. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

77. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

78. Pareiškėjas tvirtino, kad po atleidimo iš karinės tarnybos nepasibaigus sutarčiai jis patyrė turtinės žalos, nes gavo mažesnę pensiją. Jis prašė įpareigoti Vyriausybę perskaičiuoti jam mokamos pensijos sumas ir kompensuoti neišmokėtą dalį arba priteisti jam 100 000 eurų (EUR). Pareiškėjas taip pat tvirtino, kad jis negavo darbo užmokesčio, maistpinigių ir butpinigių, kas iš viso sudarytų 85 137 Lietuvos litus (LTL, apytikriai 24 650 eurus). Galiausiai pareiškėjas reikalavo 100 000 eurų neturtinei žalai atlyginti, kurią jis patyrė dėl jo ryšių su žiniasklaida atlikto tyrimo ir teismų nenoro ginti jo žmogaus teisių.

79. Vyriausybė tokį turtinės ir neturtinės žalos reikalavimą laikė visiškai nepagrįstu ir pernelyg dideliu.

80. Teismas neįžvelgia jokio priežastinio ryšio tarp pažeidimo ir tariamos turtinės žalos; todėl šį reikalavimą atmeta. Kita vertus, jis priteisia pareiškėjui 6 000 eurų sumą neturtinei žalai atlyginti.

B. Kaštai ir išlaidos

81. Pareiškėjas nereikalavo atlyginti kaštų ir išlaidų. Todėl Teismas nepriteisia jokios sumos šiuo pagrindu.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

82. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* pareiškėjo skundus pagal 6,10 ir 14 straipsnius priimtinais, o kitą peticijos dalį nepriimtina;
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;
3. *Nusprendžia*, kad nebuvo pažeistas Konvencijos 10 straipsnis atskirai ar kartu su 14 straipsniu;
4. *Nusprendžia*,
 - (a) kad per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė privalo sumokėti pareiškėjui 6 000 (šešių tūkstančių) eurų sumą bei bet kokią mokestį, kuris gali būti taikomas

SPRENDIMAS JOKŠAS PRIEŠ LIETUVĄ

šiai sumai, ją konvertuojant į Lietuvos litus pagal sprendimo įvykdymo dieną taikomą kursą;

- (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;

5. *Atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2013 m. lapkričio 12 d. vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Guido Raimondi
Pirmininkas